

Komenda řádu německých rytířů

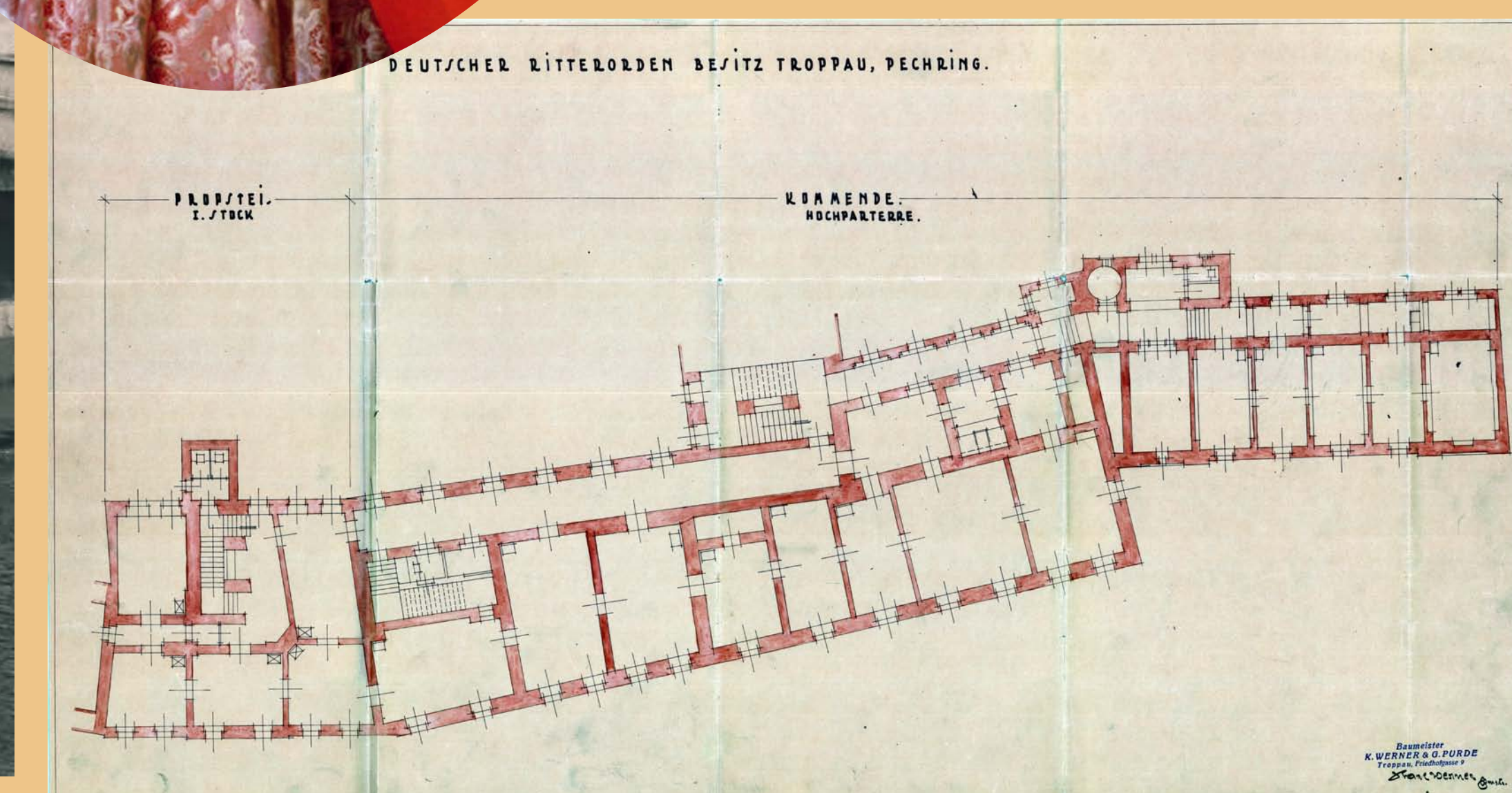
111

staré číslo popisné 181, dnes Dětský domov Opava, Rybí trh 14; místo ubytování olomouckého arcibiskupa Rudolfa Habsburského



• Dobové vyobrazení kaple sv. Alžběty a návazné komendy řádu německých rytířů na vedlejší Opavě vytvořené v roce 1829 opavským stavitelům Georgem Frischem, vlevo nahoře vyobrazena přechodná Velká kasárna; výřez z černobílé fotografie. /Slezské zemské muzeum/

• Portrét olomouckého arcibiskupa a kardinála Rudolfa Jana Habsburského na olejomalbě Johanna Baptisty Lampiho. /Wikimedia Commons/



• Plánová dokumentace zvýšeného suterénu a parteru komendy řádu německých rytířů, vlevo dokumentována samostatná budova proboštství, vpravo pak křídlo komendy dostavěné na začátku 60. let 19. století; plány vypracovány ve 30. letech 20. století opavskou stavební firmou Karl Werner a Gustav Purde. /Stavební archiv Magistrátu města Opavy/

• Současný snímek bývalé komendy. Fasáda přáčí někdejší komendy je orientovaná do Rybího trhu. V době konání Opavského kongresu byla stavba pouze patrová, sahající zhruba do výšky dnešního zvýšeného přízemí. Rozměz vstupu portál není původní, byl ve fasádě proražen až mnohem později, a to během poválečné rekonstrukce objektu realizované místním stavitel Františkem Kubelou v roce 1947. /foto Jiří Šil/

Město Opava je s řádem německých rytířů spjato již od svých středověkých počátků. Po poklesu vlivu řádu během reformačního období nastala v pobělohorské éře renesance jeho vlivu, kdy na severu Moravy a ve Slezsku řád shromáždil rozsáhlý majetek. Nejnižší jednotku v řádové správě představovala sídla jednotlivých komturů – komendy. Nejstarší stavební dějiny opavské komendy, které mohou teoreticky sahát až hluboko do 13. století, jsou prozatím obestřeny tajemstvím. Pouze na základě historické ikonografie můžeme usuzovat, že již v 17. století na kapli sv. Alžběty navazovala trojice patrových objektů krytých sedlovou střechou s hřebenem souběžným s uličním průčelím.

Spojením dříve samostatných objektů vznikla budova řádové komendy, která spolu se sousedním objektem někdejšího proboštství a kaple od západu vymezovala prostor Rybího trhu. Hlavní budovu orientovanou do náměstí doplňovalo dvorní křídlo a zástavba přimykající se k městským hradbám. Areál řádové komendy zpřístupňovala brána původně osazená erby, které byly po její demolici na počátku 60. let 19. století přeneseny na fasádu novostavby severního traktu, jež vznikla na místě původního vjezdu.

Během konání Opavského kongresu byla budova komendy stále ještě patrová. Přístavba další etáže byla součástí klasicistní úpravy, realizované pravděpodobně až v průběhu 30. let 19. století. Ve 20. letech bylo v přízemí stavby celého areálu k dispozici jedenáct pokojů, jedna komora a dvě kuchyně. Patro bylo rozčleněno na osm pokojů a stejný počet komor. Pod areálem byla vyhloubená pětice sklepů. Rytíři ve dvoře mohli ustájit sedm koní. Takto disponovanou stavbu během svého opavského pobytu na podzim roku 1820 užívali nejprve prusští důstojníci Friedrich Wilhelm hrabě Brüll (1788–1867) a Valentin von Massov (1793–1854). Od 15. listopadu se místo nich nastěhoval do komendy nejen olomoucký arcibiskup Rudolf Jan (1788–1831), jehož bratrem byl samotný rakouský císař František, či arcibiskupův vrchní hofmistr Ferdinand d'Armond hrabě von Laurencin, ale také tehdejší velmistr německého řádu arcivévoda Antonín Viktor (1779–1835). Arcibiskup Rudolf byl po dobu svého pobytu velmi aktivní společensky i pracovně, neboť údajně stihl kromě sloužení mší, křtů, svěcení zvonů nebo rozhovorů a hraní kulečnicku s císařskými manželi birmovat přes jedenáct tisíc osob.

Ondřej Haničák



• Komenda řádu německých rytířů (staré čp. 181) na indikační skice stabilního katastru z roku 1836. /Zemský archiv v Opavě/

1820
Opavský kongres 
Místa paměti

